

VAKSINA E ROTAVIRUSIT

Edita Goranci-Haxhiu
Specialist i Epidemiologjisë,
Instituti Kombëtar i
Shëndetësisë Publike, Prishtinë

Sëmundja dhe epidemiologjia

Rotavirusi është shkaktari kryesor i diarresë së rëndë dhe dehidruese globalisht te fëmijët e moshës nën 5 vjeç, me rreth 25 milionë vizita ambulatorë dhe me më shumë se 2 milionë shtrime në spital të cilat i atribuohen infeksioneve me rotavirus çdo vit. OBSH vlerësoi se sëmundjet e diarresë ishin përgjegjëse për rreth 40% të rasteve të diarresë të shtruar në spital tek fëmijët e moshës më pak se pesë vjeç. Në vendet në zhvillim, tre të katërtat e fëmijëve infektohen për herë të parë me rotavirus para moshës 12 muajshe. Në vitin 2004, infeksionet me rotavirus shkaktuan afërsisht 527,000 (475,000-580,000) vdekje, kryesisht në vendet në zhvillim.

Gastroenteriti i shkaktuar nga rotavirusi infikon stomakun dhe zorrët. Sëmundja zakonisht fillon me ethe dhe të vjella, të përcjella me diarre. Periudha e inkubacionit zgjat mesatarisht dy ditë.

Infeksionet e përsëritura me shtame të ndryshme virale janë të shpeshta dhe shumica e fëmijëve kanë disa episode të infeksionit me rotavirus në vitet e para të jetës. Infeksioni i parë ka tendencë të jetë më i rëndë meqenëse trupi më pas krijon imunitet ndaj virusit. Kjo është arsyeja pse infeksionet me rotavirus janë jashtëzakonisht të rralla tek të rriturit.

Patogjeni

Rotaviruset klasifikohen gjini në familjen e Reoviridae. Grimca virale me tre shtresa përfshin një gjenom viral të përbërë nga 11 segmente gjenomi të ARN-së me dy zinxhirë që kodojnë 6 proteina virale strukturore dhe 6 proteina virale jo-strukturore. Formimi i reasorantëve është pjesërisht përgjegjës për shumëllojshmërinë e gjerë të shtameve rotavirus që gjenden në natyrë. Janë identifikuar edhe ribashkues të llojeve kafshë-njeri. Edhe pse shtamet virale tregojnë një diversitet të konsiderueshëm, 5 serotipe janë përgjegjës për shumicën e sëmundjeve të rotavirusit human.

Shtresa virale e jashtme përmban proteinat strukturore virale VP7 dhe VP4, të cilat nxisin prodhimin e antitropave neutralizues në bujtësin dhe konsiderohen të rëndësishme për imunitetin mbrojtës. Tek njerëzit, janë identifikuar së paku 11 antigjenë VP7 (lloji G) dhe 11 antigjenë VP4 (lloji P). Meqenëse kombinimi i llojeve G dhe P mund të ndryshojë në mënyrë të pavarur, sistemi i tipizimit binomial përdoret për të identifikuar shtamet.

Simptomat klinike të Rotavirusit

Foshnjat dhe fëmijët me infektion me rotavirus kanë diarre, të vjella, ethe dhe shpesh të shoqëruara me dhimbje barku dhe dehidrim. Virusi dëmton qelizat e zorrëve të holla në mënyrë që trupi nuk ka mundësi që të absorbojë ujë dhe lëndët ushqyese. Fëmijët mund të humbin interesimin për të ngrënë dhe për të pirë që rezultojnë në dehidrim si pasojë e humbjes së lëngjeve. Të vjellat e shpeshta janë veçanërisht të rrezikshme

tek fëmijët nën moshën dy vjeçare meqenëse është shumë e vështirë të zëvendësohen lëngjet e humbura, prandaj rreziku i dehidrimit është shumë i lartë dhe shpesh nevojitet trajtim spitalor.

Përhapja e Rotavirusit

Rotaviruset hudhen jashtë nga personi i sëmurë në përqendrime shumë të larta për shumë ditë me jashtëqitje dhe të vjella. Transmetimi kryesisht ndodh përmes rrugës fekalo-orale, drejtpërdrejt nga personi në person ose indirekt përmes gjësendeve të kontaminuara si ushqimit, duarve të papastrat, objekteve të kontaminuara dhe kryesisht përmes lodrave dhe gjësendeve tjera të kontaktit.

Rotavirusi është shumë kontagjioz, prandaj prekin shumicën dërrmuese të fëmijëve në mbarë botën para moshës 3 vjeçare dhe në shumicën e vendeve në zhvillim para ditëlindjes së parë. Personat e infektuar e përhapin virusin para dhe pas fillimit të simptomeve të sëmundjes.

Virusi është shumë rezistent në ambientin e jashtëm dhe mund të mbijetojë me muaj në jashtëqitje në temperaturën e dhomës.

Vaksina e Rotavirusit

Mënyra më e mirë për të mbrojtur foshnjat nga sëmundja e rotavirusit është vaksinimi me vaksinën Rota. Dy vaksina të reja të gjalla, orale, të dobësuara rotavirus u licencuan në vitin 2006. Të dyja vaksinat kanë demonstruar profile shumë të mira sigurie dhe efikasiteti në provat klinike. Vaksinat e reja të rotavirusit janë futur tani për përdorim rutinë në shumë vende të zhvilluara dhe në zhvillim. Vaksinat në përdorim janë: RotaTaq™ dhe Rotarix™. Në vendin tonë është prezantuar vaksina Rotarix™.

Siç u tha më lart, vaksina e rotavirusit është shumë efektive kundër sëmundjes të shkaktuar nga rotavirusi. Studimet tregojnë se vaksina është shumë efektive (85%-98%) kundër sëmundjes së rëndë të shkaktuar nga rotavirusi si dhe shumë efektive kundër sëmundjes të shkaktuar nga rotavirusi të çdo ashpërsie gjatë sezonit të parë. Mundësitë që fëmijët të kenë nevojë të shtrohen në spital prej sëmundjes të shkaktuar nga rotavirusi gjithashtu ulen shumë (96%) pas vaksinimit. Ndonjëherë keqkuptohet, prandaj është e rëndësishme të kuptohet se vaksina e rotavirusit nuk do të parandalojë ose mbrojë nga diarre ose të vjellat e shkaktuara nga mikroorganizma të tjerë, por është shumë efektive në parandalimin e diarresë dhe të vjellave të shkaktuara nga rotavirusi. Kjo do të thotë se edhe kur fëmijët janë plotësisht të imunizuar kundër rotavirusit, ata ende mund të kenë diarre të shkaktuar nga agjentët tjerë.

Vaksina e Rotavirusit është lëng për përdorim oral. Vaksina e rotavirusit duhet t'u jepet foshnjave përmes gojës e cila duhet të gjëllitet (nuk injektohet). Vjen në tub të përftuar posaçërisht për administrim të drejtpërdrejtë oral. Paketimi i

vaksinës Rota është një dozëshe në formë të tubit e cila ka përmbajtje prej 1.5 ml.

Ruajtja e vaksinës Rotavirus

Vaksina e rotavirusit duhet të ruhet në frigorifer në temperaturë mes +2°C dhe +8°C. Nuk lejohet të ruhet në frigorifer me ngrirje. Nëse vaksinat janë të ngrira, ato humbin fuqinë e tyre dhe nuk ofrojnë më mbrojtje kundër sëmundjes. Vaksinat me data më të hershme të skadimit duhet të mbahen në pjesën e përparme të frigoriferit për tu përdorur së pari. Mbahen si “kuti për përdorim së pari” që përmban vaksinë me monitor të flakonit të vaksinës (MFV) në fazën 2 (dhe afër fazës 2) dhe vaksinat të cilat janë nxjerrë nga frigoriferi dhe janë kthyer të papërdorura. Kontrolli i mirë i temperaturës gjatë ruajtjes dhe transportit të vaksinave është thelbësor për të siguruar fuqinë dhe sigurinë e vaksinave.

Kush duhet të vaksinohet

Vaksinimi në kohë është shumë i rëndësishëm për imunizimin ndaj rotavirusit. Vaksinë e Rotavirusit administrohen në 2 doza:

-Doza e parë në moshën 6-8 javëshe

-Doza e dytë në moshën 10-12 javëshe

Doza e parë e vaksinës duhet të administrohet gjatë periudhës nga 6 javë deri në 15 javë. Dozat e dytë duhet të administrohen në intervale 4-10 javë pas dozës së parë. Moshë maksimale për dhënien e dozës së dytë të vaksinës rekomandohet të jetë 32 javë. Për të përcaktuar përshtatshmërinë e foshnjës duhet të dini: moshën e foshnjës si dhe nëse ai/ajo ka marrë tashmë dozën e parë apo jo.

Vaksina e Rota mund të administrohet së bashku me vaksinat tjera të Programit të Zgjeruar të Imunizimit pa asnjë ndikim në përgjigje imunitare.

“Asnjëherë mos humbisni mundësinë për të imunizuar foshnjat, edhe nëse foshnja është me vonesë (më e ritur) për vaksinim”

Kundërrindikacionet e vaksinës

-Hipersensitiviteti pas administrimit të mëhershëm të vaksinës

-Historia e mëhershme e intussusceptimit (invaginimit)

-Nuk rekomandohet administrimi i vaksinës rotavirus tek personat asimptomatikë me HIV

-Administrimi i vaksinës së rotavirusit duhet të shtyhet te personat që vuajnë nga diarrea ose të vjellat dhe janë nën terapi rehidruese.

Vini re se sëmundja e lehtë si infeksioni i traktit të sipërm respirator nuk është kundërrindikacion.

Monitorimi i EPPV-ve

Profili i sigurisë së vaksinave rotavirus aktualisht në dispozicion është i mirë. Shumica e foshnjave që marrin vaksinën e rotavirusit nuk përjetojnë asnjë efekt anësor.

Efektet e lehta anësore

Megjithatë, një pjesë e vogël e foshnjave mund të pësojnë episode të shkurtra të etheve, diarresë ose të vjellave të shkaktuara nga vaksinë në javën e parë pas vaksinimit. Por këto efekte klasifikohen si “efekte anësore të lehta dhe të zakonshme.”

Efektet e rënda anësore

Efektet e mundshme serioze me rëndësi të veçantë përfshijnë:

-Invaginimin (intussusception)

-Simptomat gastrointestinale

-Shtrim në spital për efekte të pashpjegueshme mjekësore pas vaksinimit

-Efektet e rralla që mendohet se lidhen me vaksinimin e rotavirusit ose që shkaktojnë shqetësime, duke përfshirë pneumoninë ose çrregullime të sistemit nervor qendror.

Mbikëqyrja e kujdesshme nuk ka gjetur ndonjë rrezik të shtuar të intussusceptimit në grupet e vaksinuara nga ato të pa vaksinuara.

Aktualisht, vaksinimi është mënyra e vetme për të parandaluar episodet e rënda të infeksionit.

Miliona fëmijë kanë marrë vaksinën e rotavirusit në 8 vitet e fundit dhe vaksinë konsiderohet shumë e sigurt dhe efektive.

Referencat:

1. Karla Soares - Weiser Project Manager: Hanna Bergman Team: Nicholas Henschke, Nicola Maayan, Inga Mills, Artemisia Kakourou, Vittoria Lutje, University of Birmingham, UK

https://cdn.who.int/media/docs/default-source/medicines/pharmacopoeia/who_rotavirus_vaccines_systematic_review_cochrane.pdf

2. World Health Organization vaccines - quality > rotavirus <https://www.who.int/teams/health-product-policy-and-standards/standards-and-specifications/vaccines-quality/rotavirus>

3. ECDC Disease factsheet about rotavirus - European Union <https://www.ecdc.europa.eu/en/rotavirus-infection/facts>

<https://www.emro.who.int/health-topics/rotavirus-gastroenteritis/disease-and-epidemiology.html>

4. Rotavirus infection - European Centre for Disease Prevention and Control

<https://www.ecdc.europa.eu/en/rotavirus-infection>

5. Rotavirus Vaccination: What Everyone Should Know - CDC

<https://www.cdc.gov/vaccines/vpd/rotavirus/public/index.html>

6. World Health Organization - Rotavirus, disease and epidemiology

<https://www.emro.who.int/health-topics/rotavirus-gastroenteritis/disease-control-elimination.html>

7. Disease and epidemiology | Rotavirus gastroenteritis - World Health Organization

<https://www.emro.who.int/health-topics/rotavirus-gastroenteritis/disease-and-epidemiology.html>

8. Disease and epidemiology | Rotavirus vaccine - World Health Organization

<https://www.emro.who.int/health-topics/rotavirus-gastroenteritis/vaccine-vaccination.html>